

22

Petrol, Hastalık ve İnsan Hakları

Bu bölümde:	Sayfa
Petrol ve toplum sağlığı.....	475
Petrolün etkilediği topluluk sağlık araştırması yapıyor	475
Petrol ciddi sağlık sorunlarına neden olur	481
Petrol üretiminin bütün aşamaları zararlıdır.....	483
Gaz yakma	486
Hikaye: Gaz yakma durdurulabilir!	487
Petrol rafinerileri	488
Petrol sızıntıları	489
Faaliyet: Yağ suyla karışır mı?.....	489
Petrol sızıntılarının temizlenmesi	491
Hikaye: Petrol sızıntısını temizlemek işçileri hasta eder.....	491
Acil durumlar için güvenlik planı yapılması	493
Petrolün hasarladığı toprağın onarımı	495
Hikaye: Sızan petrolü temizlemek için yeni bir yöntem?	495
Çevresel adalet	496
Hikaye: Kadınlar petrol istismarını protesto ediyor	496
Petrol ve hukuk	497
Hikaye: Texaco aleyhine açılan dava.....	497

Petrol, Hastalık ve İnsan Hakları

Petrol, benzin, propan, gazyağı, fuel oil, asfalt, çoğu plastik ürünleri, boyalar, haşere öldürücüler, çözücüler ve kozmetikler gibi her gün kullandığımız ürünlerin yapısında bulunur. Hatta bazı giysiler ve ilaçlar da petrolden yapılırlar. Ancak petrol zehirlidir ve petrolün arama yöntemlerinden başlayarak, çıkartılması, taşınması, arıtılması, kullanılması sırasında sağlığımıza ve çevremize zararlı etkileri de vardır.

Petrolden zengin bölgelerde yaşayan insanlar petrolün kendilerine refah getireceklerini sanırlar. Ancak çoğu kez, bölge halkı yoksulluk, kirlilik, hastalık ve petrolün bulunduğu yerlerde baş gösteren şiddetle yüz yüze kalırken refah petrol şirketlerine akar. Dünya ekonomisi petrole dayandığı için, petrol endüstrisi hükümetleri ve uluslararası politikaları etkileyen bir güce sahiptir. Bu durum bol petrol bulunan ülkelerdeki yoksul insanları kendilerin ve arazilerini korumak için, zengin ya da gelişmekte olan ülkelerdeki insanları da hava kirliliğini önlemek için mücadele etmek zorunda bırakır.

Petrol, kömür ve doğal gaz **fosil yakıtlardır**. Bunlar milyonlarca yıl önce hayatiyetini kaybetmiş bitkilerin, hayvanların kalıntılarından oluşurlar ve sınırlı miktarda bulunurlar. Geçen 100 yılda, petrol dünyadaki ana enerji kaynağı haline geldi. Şimdi, dünyanın petrol kaynaklarından çoğu tükendi. Petrol ve diğer fosil yakıtların aşırı miktarda kullanımı bugün dünyanın karşı karşıya olduğu en büyük çevresel sorunlardan biri olan küresel ısınmaya yol açtı (bkz sf 34). Artık tüm dünyada her geçen gün daha fazla insan petrol ekonomisine son verilmesini, daha temiz ve daha sürdürülebilir enerji biçimlerinin kullanılmasını talep etmektedir (bkz Bölüm 23).

Petrol ve Toplum Sağlığı

Petrol bulunan yerlerde, ekonomi hızla gelişir, ancak bu bir yoksulluk ekonomisidir. Kötü inşa edilmiş petrol kampları, zorla yer değiştirme, alkolizm, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV/AIDS gibi bir çok sosyal sorunu da birlikte getirir (ayrıca bkz sf 451). Petrol şirketleri ve hükümetler petrol işlerinden zarar gören toplulukları başlarından atmak isterler. Kaderleriyle başbaşa bırakılan bu topluluklar petrolün ne kadar ve ne türden hasarlara yol açtığını belirlemeye, bunların toplumun sağlığına verdiği zararı onarmanın yollarını bulmaya çalışırlar.

Doğal gaz da sağlık sorunlarına yol açar

Doğal gaz yakmak petrol yakmaya oranla daha az karbon dioksit ve diğer kirleticilerin oluşmasına neden olur. Ancak doğal gaz çıkartılması petrol çıkartılması için yapılanlardan farklı değildir ve aynı sosyal sorunları birlikte getirir. Bu Bölüm'de petrol için anlatılan gerçeklerin aşağı yukarı hepsi doğal gaz için de geçerlidir.

Petrolde etkilenen topluluk sağlık araştırması organize etti

Bir grup sağlık çalışması 1992'de, Ekvador'daki Amazon ormanında petrol çıkarılmasının yerel topluluklara etkilerine konusunda bir çalışma yaptı. Onlar petrol şirketlerinin topraklarını tahrip ettiklerini biliyorlardı, ancak petrolün insan sağlığını nasıl etkilediği konusunda pek fikirleri yoktu. Sağlıkçılar kasabalarında ve köylerinde bilgi toplamaya başladılar.

Petrolde zengin bir bölgede yaşıyoruz. Ama hiçbirimiz zengin değiliz.

Sağlık araştırması çok emek ve uzun bir zaman aldı. İşe başladıklarında, sağlıkçılar ne öğrenmeleri gerektiğini / öğreneceklerini bilmiyorlardı. Bu Bölüm'de onların hikayelerini kendi ağızlarından dinleyeceksiniz.

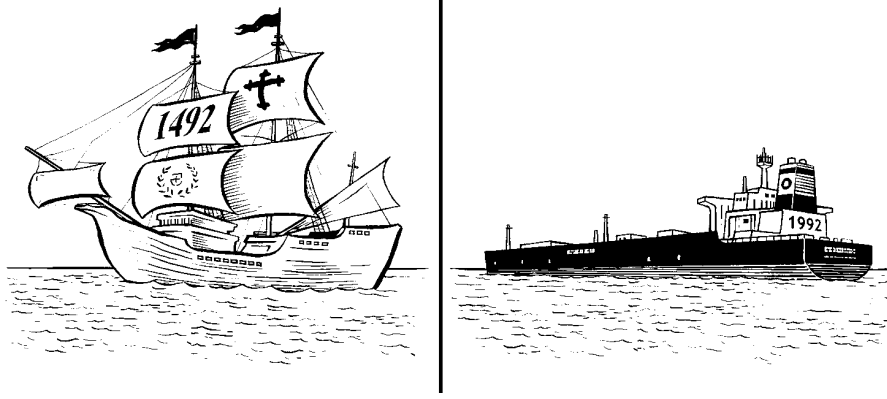
Bu bölge binlerce yıldır yöresel halklara ev sahipliği yapmıştır. Amazon ormanlarının bizim tarafımızdaki kısmında Shuar-Achuar, Runa, Quichua, Huaorani, Siona-Secoya, ve Cofan adlarıyla bilinen çok değişik halklar yaşar. Bu kültürlerin her birinin kendi dili, sanatı ve gerçeklik vizyonu vardır. Modern zamanlardan önce, tüm bu kabileler doğa ile uyum içinde yaşıyorlardı. Sonra bu uyum bozuldu. Bize ne olduğunu anlamamız için, geçmişimize bakmamız gerekiyor.

1492'de Avrupalılar buraya geldiler...

Bu atalarımızla doğa arasındaki dengenin kırılma noktasıydı. Önce, İspanyollar topraklarımızda altın ve gümüş aradılar. Atalarımızı altın ve gümüş çıkarmak için köle olarak çalışmaya zorladılar. Sonra İngilizler geldi. Onlar altın yerine kauçuk istediler. Topraklarımızdan kauçuk elde etmek için bizi köleleştirdiler. Daha sonra, petrol şirketleri geldi. Onlar da aynı şeyi yaptı.

Petrol şirketlerinin sağlığımızı bozduğunu biliyorduk. Sağlıkçılarımızın kirlilik ve bizi nasıl etkilediği konusunda çalışmaya karar vermelerinin nedeni buydu. Ekonomik, politik ve kültürel açıdan daha iyi duruma gelebilmek için hep birlikte çalışmak istiyorduk.

Sağlıkçılar petrole kirlenen yerlerde yaşayanların kirlenmemiş yerlerde yaşayanlara göre daha fazla hastalandıklarını öğrendiler. Buralardaki kadınlar sık sık düşük yapıyorlardı. Çocuklarda beslenme bozukluğu ortaya çıkıyordu ve sıklıkla erken yaşta ölüyorlardı. Çok sayıda insanda bir türlü iyileşmeyen deri hastalıkları geliyordu. (Petrolün neden olduğu sağlık sorunları hakkında daha fazla bilgi için bkz sf 481-482.)

Bunlar onların öğrendiklerinin bir kısmı. Çalışmaları bitince, *Petrole Yıkanmış Kültürler* adlı bir kitap yayınlayarak diğer insanların da yaptıkları çalışmadan yararlanmalarını sağladılar.

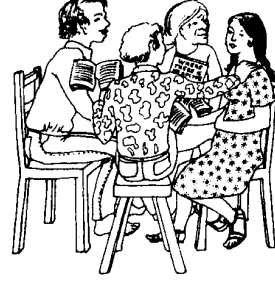
Önce tıbbi ve teknik destek verecek kişileri de aramıza alarak bir ekip oluşturduk.

Ekibimiz 6 kişiden oluşuyordu: 3 sağlık gönüllü (2 tanesi sahada, birisi laboratuarda çalıştı) ve 3 tane de sağlık elemanı (bir doktor, bir biyokimyacı ve bir tıbbi teknisyen).

İşte çalışmamızı gerçekleştirmek için izlediğimiz adımlar... Aynı şeyleri siz de yapabilirsiniz:

1. Bilgi topladık.

Bölgemizdeki petrol işleme tipleri, kullanılan kimyasallar ve bu kimyasalların sağlığa etkileri hakkında bilgi topladık. Kimyasalların düşüklere, doğum defektlerine, kansere ve başka ve hastalıklara neden olduğunu öğrendik. Ayrıca insanların bu kimyasallarla kirletilmiş suyu içerek hastalandıklarını öğrendik.

2. Hangi topluluklar üzerinde çalışma yapacağımızı belirledik.

Petrol çıkarılması ve işlenmesi sonucu suları kirlenen 7 topluluk seçtik. Kirlenen yerlerin seçimi kolaydı, çünkü bölgemizdeki toplulukların neredeyse tamamı petrol kuyuları, atık havuzları ya da pompalama istasyonları tarafından kirliliğe maruz bırakılıyordu. Ayrıca diğer açılardan ilk 7 yerleşim yerine benzeyen, ancak petrolle ilgili faaliyet yapılmayan 3 yerleşim yeri daha seçtik.

3. Bu topluluklardan bazı kişilerin tıbbi hikayelerini derledik.

Yıldan yıla hangi hastalıklarda artış olduğu görmek için 4 yıllık sağlık bilgisi topladık. Çok sayıda kişinin kazalardan ve hastalıklardan muztarip olduğunu öğrendik. Bu bilgiyi derleyene kadar, bu kadar çok insanımızın hasta olduğunu bilmiyorduk!

4. Bize yardımcı olmaları için bilim adamlarıyla temasa geçtik, ancak onlar yardımcı olmadılar.

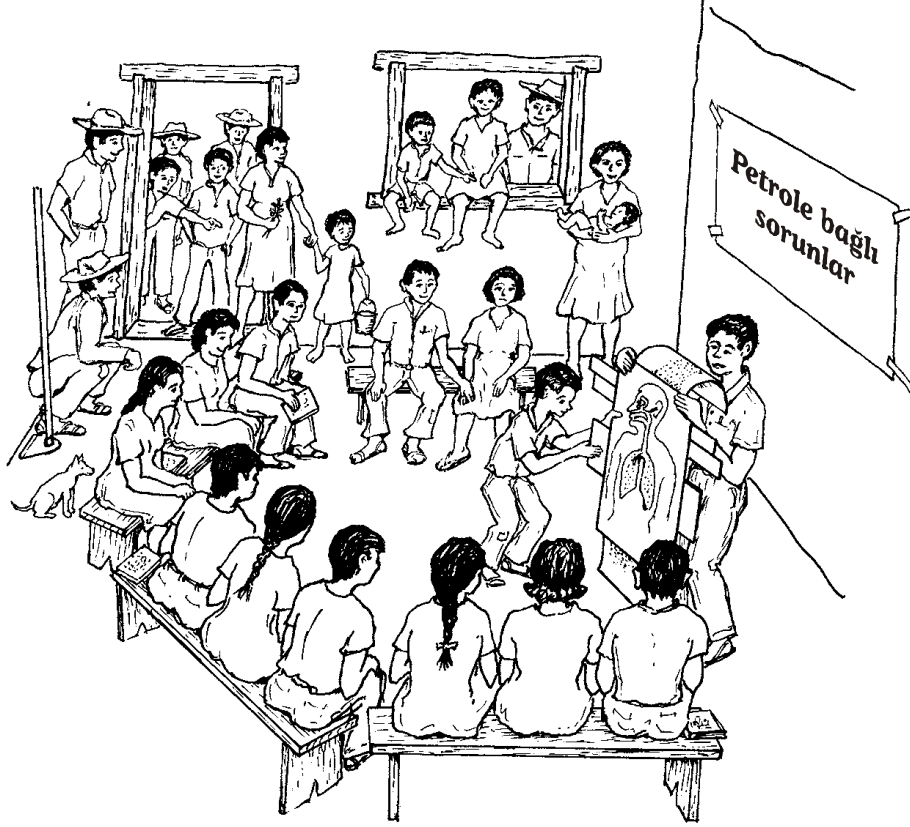
Yerel bir sağlık araştırma enstitüsüne gittik ve popüler araştırma yöntemleri hakkında bizi eğitmelerini istedik. Önce ilgi gösterir gibi oldular ama herhangi bir sonuç alamadık. Sonra yakındaki bir tıp fakültesinden yardım istedik, onlar da yardımcı olmadılar. Oradaki öğrenciler içme suyumuzdaki kimyasalları araştırmamızın uygun olacağını söylediler. Bu pahalı olduğundan, başka ülkelerden para bulmamızı önerdiler.

Çalışmayı gerçekleştirmemiz için kimse bize yardımcı olmak istemedi. Biz de çalışmayı kendi kendimize yapmaya karar verdik.

5. Bölgemizdeki bütün topluluklardan insanların katıldığı bir toplantı düzenledik.

Neden bu çalışmayı yapmak istediğimizi anlattık ve yardım edip edemeyeceklerini sorduk. Toplantının sonunda, herkes oyunu olumlu yönde kullandı. İçinde sağlık çalışanları, farklı toplumlardan insanlar, kimyasalların insanlara ve çevreye etkilerini bilen kişiler, çalışma yürütmeyi ve sonuçları analiz etmeyi bilen kişiler bulunan bir komite kurduk.

6. Bir çalışma planı hazırladık.

Çalışmayı 5 ayda bitirmeyi planladık. Her 15 günde bir başka bir topluluğa gidecek ve orada 3 ya da 4 gün kalacaktık. Toplum taraması yapacak, tahlil için kan, idrar ve dışkı numuneleri toplayacaktık. Şehirdeki laboratuardan tahlil sonuçlarını alınca yerleşim yerlerine dönerek sonuçları oradakilere açıklayacaktık. Kararlarımızı birlikte alabilmek açısından bunun önemi çok büyüktü. Ayrıca her 2 ayda bir koordinasyon komitesi ve toplum temsilcilerinin çalışmanın gidişatını değerlendirdikleri toplantılar yapmasını da kararlaştırdık.

7. Çalışmamız ve laboratuvar giderleri için mali kaynak araştırdık

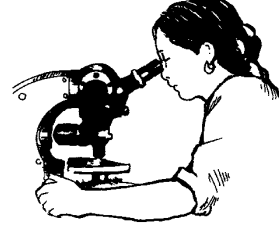
Para bulmak için bir komisyon kurduk. Uzun bir araştırmadan sonra, İspanya'daki bir grup doktordan çalışma için para temin ettik.

8. Toplulukların yaşadığı yerlerin haritalarını çıkardık.

Her bir yerleşim biriminde yaşayanlar petrol kuyularını, kirlenen suları, köylerin ve çiftliklerin yerlerini gösteren haritalar hazırladılar. Aynı zamanda buralarda yaşayan herkesin listesini çıkarttılar (nüfus sayımı). Listede her şahsın adı, yaşı ve cinsiyeti yer alıyordu.

9. Toplulukları ziyaret etmeye ve çalışmayı uygulamaya başladık.

Tahlil için kan, idrar ve dışkı numunelerini şehre göndermek yerine, bölge okulunda bir laboratuvar kurduk (Bu tahlilleri yapmak için bazı malzemelere ve eğitime ihtiyaç oluyor, ama onları burada açıklamayacağız.) Sabahları ev ev dolaşarak örnek topladık. Sonra, başka bir grup her eve giderek bilgi topladı, sağlıkçılar da herkesi tıbbi kontrolden geçirdiler.

10. Bilgi toplamayı tamamlayınca, elimizdeki bilgileri düzenledik.

Sonra kirlilik olan ve olmayan yerleşim yerlerine ait ekonomik durum, politik durum, yerel kültür, insanların sağlık durumu gibi bilgileri karşılaştırdık.

11. Son adım her şeyi kağıda dökmek ve birlikte tartışmak oldu.

Bu, katılan bütün toplulukların sağlıklarını iyileştirmek için nasıl harekete geçeceklerine karar vermelerine yardımcı oldu.

Her köy ya da kasabadaki son günümüzde, insanlarla bundan sonra ne yapabileceğimiz ve daha fazla neler öğrenebileceğimiz konusunda bir toplantı daha yaptık.

Yaptığımız sağlık çalışması toplumu harekete geçirdi

Sağlık örgütlerinin çalışmaları insanlara sağlık sorunlarının bir çoğunun petrole bağlı kirlilik olduğunu gösterdi. Petrol kaynaklı zehirli kimyasallar suda, toprakta, insanların kanında, idrarında ve dışkıında bulundu. Bunu bilmek onların çözüm için çalışmaya başlamalarını yardımcı oldu. Onlar, bulaşma sürdükçe güvenli su, sağlıklı gıda ya da temiz havaya sahip olmanın imkansız olduğunu öğrendiler.

Kendilerine Etkilenmiş İnsanlar Komitesi adını veren bir grup hükümetten yardım talebi için kampanya başlattı. Sağlık örgütleri halka sağlık konusunda destek olmaya ve sağlık sorunlarının nedeninin petrol olduğunu göstermeye devam etti.

Bir başka örgüt, Amazonu Savunma Cephesi, yol açtığı hasarlardan dolayı petrol şirketini mahkemeye verdi. (Bu dava hakkında bilgi için, bkz sf 497.)

Sağlıkçılar ve diğer toplum mensupları yaptıkları çalışmanın sağlık ve adalet mücadelelerinin sadece başlangıcı olduğunu anladılar.

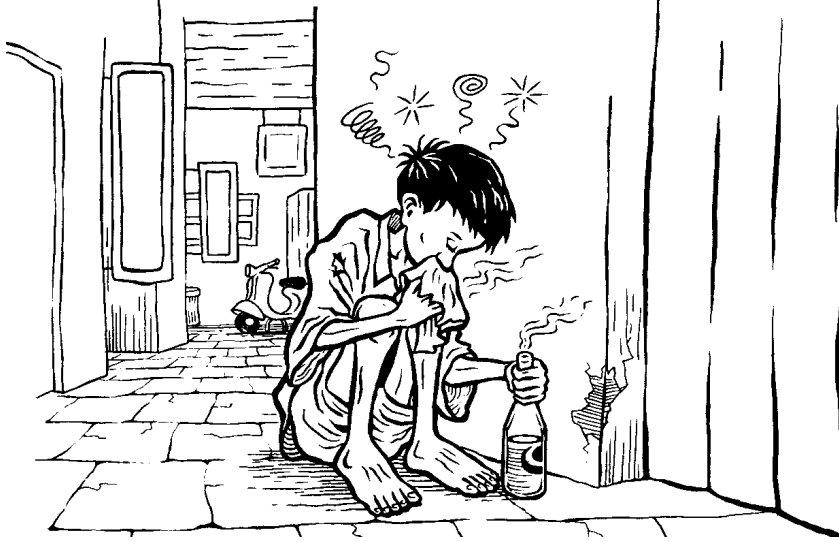
Geniş yağmur ormanı alanları tahrip oldu ve verilen hasarın onarılmasını öngören çevre kanunları göz ardı edildi. Yabancıların sahip olduğu petrol şirketi sadece karını aldı ve çekip gitti. Toplum çalışması ve dava açılması diğer örgütlere de yağmur ormanlarını, orada yaşayanları koruma mücadelesine katılmak için ilham verdi. Ekvador, İngiltere ve ABD'deki üniversiteler ve tıp fakülteleri petrol şirketine karşı açılan davayı desteklemek, petrolün korkunç sağlık sorunlarına yol açtığını göstermek için çalışmalar yaptılar. Bu çalışmalar, ayrıca, bu kitabın yazarlarına da petrolün sağlığa etkilerini öğrenmek açısından yardımcı oldu.

Ancak anahtar çalışma sağlıkçılar tarafından yapıldı. Petrolün sağlık üzerine etkilerini nasıl araştıracaklarını kendi kendilerine öğrenerek, küresel önemi olan bir konuda yerel ölçekte çalışma gerçekleştirdiler. Çokuluslu petrol şirketlerince yağmur ormanlarının tahrip edilmesinin çevrede yaşayanların sağlığını nasıl etkilediğini göstererek, yerel konuları uluslararası gündeme taşıdılar. Bu kitabı yazarken onlar bize esin kaynağı oldular.

Petrol Ciddi Sağlık Sorunlarına Neden Olur

Diğer zehirli kimyasallar için olduğu gibi, petrole bağlı sağlık sorunları da uzun bir zaman süreci içinde ortaya çıktığından bunları kanıtlamak zordur. Petrol sondaj alanlarına ve rafinerilere yakın yerlerde yaşayan ve çalışanların çoğu petrole bağlı hava ve su kirliliğine aşinadır. Petrolün çıkarılması, artırılması ve yakıt olarak kullanılması aşağıda sıralanan ve izleyen sayfalarda daha ayrıntılı olarak tartışılan ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir:

- **Bulanık görme** ve diğer göz sorunları
- **Baş ağrısı**, halüsinasyonlar, öfori (aniden gelen aşırı bir mutluluk hissi), yorgunluk, geveleyerek konuşma, beyin hasarı, koma
- **Havaleler** ve alışılmadık ölümler
- **Burun yaraları** ve burun kanamaları
- **Kulak enfeksiyonları**
- **Astım, bronşit, pnömoni** ve diğer solunum hastalıkları
- **Akciğer ve boğaz** enfeksiyonları ve kanserleri
- **Verem riskinde artış**
- **Kalp krizleri**
- **Hazım sorunları**, kusma, ülserler ve mide kanseri
- **Karaciğer**, böbrek ve kemik iliği hasarı
- **Aybaşı bozuklukları**, düşükler, erken doğumlar ve doğum defektleri
- **Deri** döküntüleri, mantarları ve kanserleri

Bazı yerlerde insanlar sarhoş olmak için benzin koklarlar. Bu çok tehlikelidir. Benzin koklamak, bir kere bile olsa, ani ölüme yol açabilir

Uzun dönem sağlık etkileri

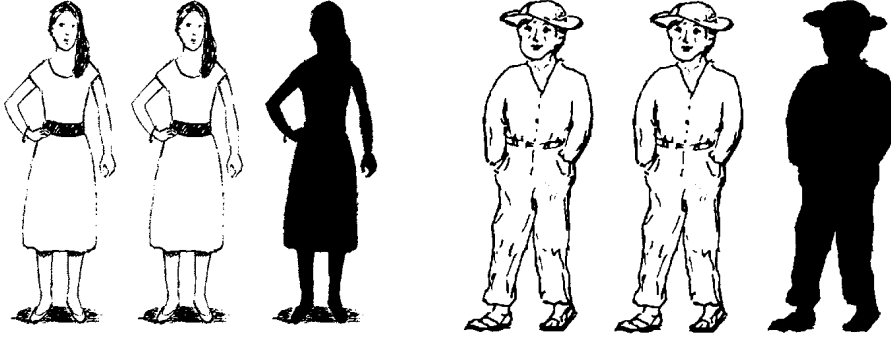
Petrol üreme sağlığı sorunlarına neden olur

Petrol ve gazla bulaşmış gıda ve sıvıların alınması ya da dumanlarının solunması düzensiz adet görme, düşük, ölü doğum ve doğum defektleri gibi üreme sağlığı sorunlarına neden olur. Bu sorunların erken dönemde karın ağrısı ya da düzensiz kanamalar gibi uyarıcı belirtileri olabilir (daha fazla bilgi için bkz Bölüm 16).

Petrol kansere neden olur

Petrol ve gazla sürekli temas kansere neden olur. Petrol rafinerilerine yakın yerlerde yaşayan çocuklarda diğer çocuklara oranla daha sık kan kanseri (**lösemi**) görülür.

Petrol sondajı yapılan yerlerde yaşayanlarda mide, mesane ve akciğer kanseri gelişme riski diğer yerlerde yaşanlara oranla çok daha yüksektir. Petrol rafinerilerinde çalışan işçilerde dudak, mide, karaciğer, pankreas, bağ dokusu, prostat, göz, beyin ve kan kanseri riski yüksektir. (Kanser hakkında daha fazla bilgi için, bkz Bölüm 16.)

Ekvador'da sondaj yapılan bölgede her 3 kişiden 1'inde kanser saptandı.

Texaco Ekvador'da petrol kuyusu açmaya başlamadan önce o bölgede kanser diye bir hastalık bilinmezdi. Kırk yıl sonra, sağlık çalışanları Amazon'daki petrol bölgelerinden en çok kullanılan 2'sinde yaşayan 80 toplulukta tarama yaptı. Her 3 kişiden 1'inde kansere rastlandı.

Petrol Üretiminin Bütün Aşamaları Zararlıdır

Petrol üretiminin her evresinde sağlığa ve çevreye verilen hasarı anlamak harekete geçmenize yardımcı olur.

Keşif

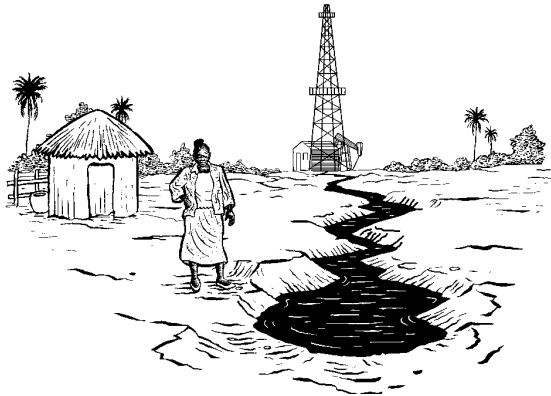
Şirketler ilk petrol aramaya başladıklarında, ormanlar kesilir, evler tahrip edilir. Yollar açılır, derelerin ve ırmakların önüne set çekilir. Şirketler petrol ararken yer altında ne olduğunu anlayabilmek için sıklıkla bir dizi patlamadan yararlanırlar. Buna **sismik test** denir. Sismik test evleri, vahşi hayatı ve toprağı tahrip eder.

Şirketler petrol aramaya başlamadan önce, toplumsal gruplar hükümet yetkililerini ziyaret ederek topraklarının işgalini durdurmaya çalışabilirler, STK'ların ve petrolden etkilenmiş toplumların deneyimlerinden yararlanabilirler, toplum sağlığı tehditleri açısından insanları eğitebilirler. Petrol şirketi, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) (bkz Ek B) yaptırmalıdır. ÇED projenin tahripkar olacağını gösterirse, toplum durdurulmasını talep edebilir. Petrol şirketi ÇED'de atıkların zararsızlandırılması, yeraltı ve yerüstü suyunun korunması, herhangi bir kaza olması halinde çevrede yaşayanların uyarılması ve uzaklaştırılması için bir plan sunmalıdır.

Petrol kuyusu açma

Petrol kuyuları yeraltındaki petrolü çıkartmak için açılır. Petrol kuyusu açılması işçileri ve çevrede yaşayanları tehlikeye atabilen yangınlara, patlamalara ve başka kazalara neden olabilir. Petrol sızıntısı olursa yer altı sularına, su yollarına, bitki ve hayvanlara, avlanma ve tarım kaynaklarına zarar verir.

Fotograflar, videolar, radyo anonsları, yazılı raporlar hatta çocukların yaptığı resimler sondajın verdiği zararları belgelemekte kullanılabilir. Bu belgeler petrol sondajının ve çevresel harabiyetin durdurulmasını, Çevresel Etki Değerlendirmesi standartlarının uygulanmasını ya da petrol şirketine karşı hukuki işlem başlatılmasını talep ettiklerinde kanıt olarak kullanılabilir.

Ayırım

Petrol yer altından gaz, ağır metaller ve zehirli suyla karışık olarak çıkar. Petrol bu maddelerden temizlenmelidir. Zehirli suyun atılması sıklıkla kirliliğin en büyük nedenidir. Zengin ülkelerde petrol çıkarmayla ilgili kanunlar zehirli suyun açık araziye salınmasını değil gersin geri yer altına gönderilmesini emreder. Bu uygulama her yerde yapılmalıdır.

Diğer atıklar da ayrılır ve **kapalı havuzlar**da biriktirilir. Petrol şirketleri genellikle bir çukur açıp ham petrolü, kuyu açma artıklarını, zehirli suyu ve diğer artıkları buraya tıktırmaktan başka bir şey yapmazlar. Bu havuzlardan sızıntıyla ya da taşmayla sıklıkla yer altı sularına ve toprağa bulaşma olur.

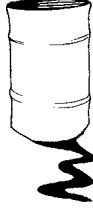
Kapalı havuzlar çimento ile sıvalı olmalıdır. Sızıntı ve kaçaklar açısından izlenmeli, petrol operasyonu bitirilmeden önce temizlenmelidir.

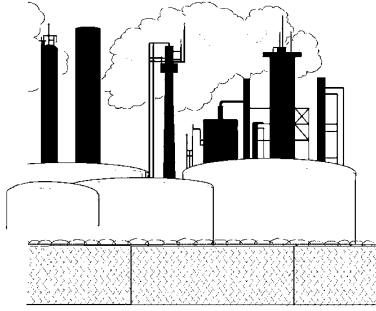
Gaz alevleri

Petrolde bulunan gazlar sıklıkla yakılarak ayrılır. Gaz alevleri (bkz sf 486-487) işçileri, çevrede yaşayanları ve vahşi doğayı etkileyen ve kanser, deri hastalıkları, astım, bronşit ve diğer sağlık sorunlarına yol açan kirliliğe, ayrıca bulutları kirleterek su kaynaklarını zehirleyen "siyah yağmur"a neden olur.

Nakil ve depolama

Petrol sızıntıları sıklıkla boru hatları, tankerler ya da gemilerle taşıma sırasında ortaya çıkar. Petrol depolama tanklarından da sızabilir. Bu sızıntılar toprakta, suda, hayvanlarda ve insanlarda yıllarca süren harabiyete yol açabilir. Petrol şirketlerin sızıntı olduğunda toplumu uyarmalı, sızıntıyı çevrelemeli ve hemen temizlemelidir. (Petrol sızıntılarına bağlı hasarın azaltılması ve petrol sızıntısının temizlenmesi konusunda bilgi için, bkz sf 489-494.) Petrol işlerinde Çevresel Etki Değerlendirmesi boru hattı inşa ve kullanım planlarını da içermelidir. Boru hattı boyunca yaşayan toplulukları örgütleyerek petrol şirketinin güvenli olmayan uygulamalarına karşı çıkmak için yerel destek sağlayabilirsiniz.

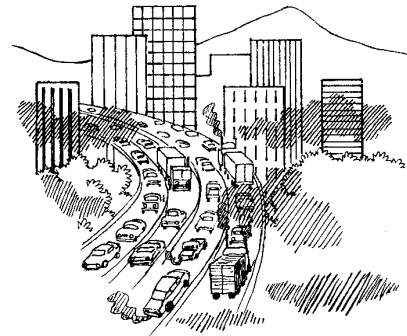

Arıtma

Rafineriler, petrolün benzin, dizel, fuel oil, asfalt, kaydırıcı yağlar ve plastik gibi ürünlere dönüştürüldüğü fabrikalardır. Rafineriler suya, toprağa ve havaya zehirli atıklar salar. Rafinerilerin oluşturduğu kirlilik astıma, bronşite, kansere, üreme sorunlarına, çocuklarda beyin ve sinir sisteminin anormal gelişimine yol açar. Bu kirlilik ayrıca küresel ısınmaya da katkıda bulunur. (Rafinerilerden doğan zararların nasıl önlenebileceği ya da azaltılabileceği konusunda daha fazla bilgi için, bkz sf 434- 437 ve sf 488.)

Petrolün yakıt olarak kullanılması

Fabrikalarda ve otomobillerde petrol ve gaz yakılması farklı türlerde hava kirliliği oluşturabilir. Üreyen gazlardan biri havada ısıyı tutan karbon dioksittir. Bu gaz sellere, fırtınalara, deniz suyu seviyesinin yükselmesi ve kuraklık gibi felaketlere yol açan küresel ısınmanın en büyük nedenlerinden biridir. Ayrıca bitkileri, hayvanları ve haşereleri de etkileyerek sıtma gibi bazı hastalıkların yeni alanlara yayılmasına neden olur. Benzin istasyonunda ve kalabalık şehirlerde, insanlar kanser ve bir çok başka hastalığa yol açabilen zehirli dumanlara maruz kalırlar.

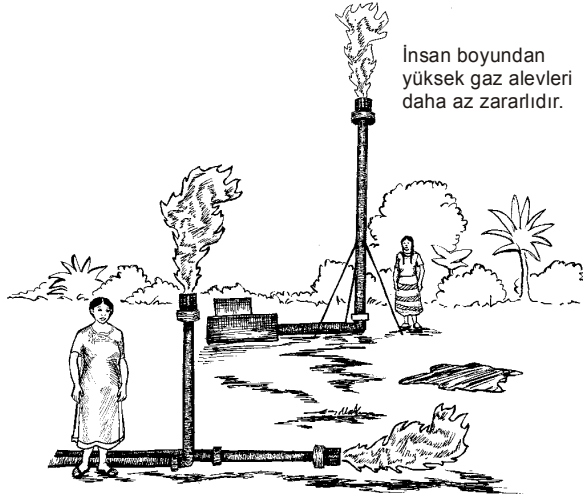
Gaz Yakma

Petrol, doğal gazla birlikte çıkıyorsa petrol şirketleri gazı petrolden ayırmak için yakarlar. Yanan gaz gökyüzünü aydınlatan dev alevlere ve korkunç bir gürültüye neden olur. Gaz yakmak tehlikelidir, israfa yol açar ve çok kirleticidir.

Petrol şirketleri gazı yakmak yerine satabilirler. Ancak bu daha pahalı ve zordur, çünkü gazın basınç altında depolanması gerekir, bu da yangın ve patlama riskini artırır. Bu nedenle insanlara ve çevreye verdiği zararı arttırsa bile şirketler gazı basit bir biçimde yakarlar.

Gaz yakma sırasında sağlık ve güvenlik

Gaz yakma havayı kirletir ve sağlık sorunlarına yol açabilir. Ancak bazı alevler diğerlerinden daha kötüdür. Gaz bazen patlamaları önlemek için bir güvenlik önlemi olarak yakılabilir (**güvenlik yakımı**) ya da her gün petrol işlemlerinin bir parçası olarak (**rutin yakım**). Bunların her birine karşı takınılacak tavrı farklıdır.

İnsan boyundan yüksek gaz alevleri daha az zararlıdır.

Yüksekliği insan boyuna kadar ya da yere paralel olan gaz alevleri çok tehlikelidir.

Güvenlik yakımı

Rafineriler güvenlik yakımını borularda çok fazla gaz olduğu zaman basıncı düşürmek için kullanırlar. Sürekli yapılan bir işlem olmamasına rağmen yine de çok tehlikelidir! **Bulduğunuz yerde güvenlik yakımı yapılıyorsa**, şirketten bunların ne zaman yapılacağına dair önceden sizi bilgilendirmelerini isteyin. Şirket yakma yapmadan 24 saat önce rafineri çevresinde yaşayanları uyarmak zorundadır.

Yakım yapıldığı zamanlarda rafineriden olabildiğince uzak durun.

Evinizde pencereleriniz kapalı olarak oturun. (Acil durumlarda ne yapacağınızı öğrenmek için, bkz sf 437.)

Rutin yakımlar

Bazı yerlerde her gün yakım yapılır, çünkü şirket için daha ucuza gelir. Rutin gaz yakımı yapılan yerlerin yakınında yaşayanlar için her zaman önlem almak çok zordur. Rutin yakımdan emin olmanın tek yolu onu durdurmaktır.

Gaz yakma durdurulabilir!

Dünyadaki en kötü rutin gaz yakma Nijerya'daki Nijer Deltasında yıllarca yapıldı. Nijerya'da uluslararası petrol şirketlerinin yaptığı gaz yakma çok sayıda hayata mal oldu. Ve Nijerya'daki gaz yakma ile salınan zehirler iklim değişikliğine ve küresel ısınmaya tüm Sahraaltı Afrika'daki kaynakların hepsinden daha fazla katkıda bulundu.

Nijerya'nın Rivers State bölgesinden Che Ibegwura şöyle konuşuyor: "Yıllardır, sürekli gaz yakma ortamında yaşıyoruz. Ekip biçtiğimiz topraklar kirletildi. Ziraat için çok çalışıyoruz ama ürünümüz çok az. Çadırlarımız bile yıprandı. Havamız kirletildi. Çocuklarımız hasta. İçtiğimiz yağmur suyu bile gaz yakmadan kaynaklanan kurumla kirlendi. Bu acıyla yaşamaya devam edemeyiz." Yıllar süren protesto ve mücadeleden sonra 2005'te, Nijer Deltası'ndaki rutin gaz yakma yasaklandı. Bir hakim Nijerya'daki sağlık sorunlarına yol açtığı ve insanların sağlıklı çevre hakkını ihlal ettiği için tüm petrol şirketlerinin gaz yakmayı hemen durdurmalarına hükmetti.

Size yakın bir yerde rutin gaz yakma yapılıyorsa:

- Gaz yakmanın tehlikelerini tartışın, şirkete ve hükümet görevlilerine şikayette bulunmak için bir komite oluşturun. Ayrıca sağlık çalışanlarıyla, gazetecilerle ve STK'larla konuşun.
- Kampanyanızın kaydını tutun. İnsanları yakma yapılan günleri, kaç defa yapıldığını ve yol açtığı sorunları belirlemeleri konusunda teşvik edin.
- Bu kayıtları diğer topluluklarla, gazetecilerle ve hükümet yetkilileriyle paylaşmak için toplantılar düzenleyin. Konuştuklarınızın kaydını tutun. Yetkililerin söylediklerini kameraya almanız ya da yazmanız sizin ne kadar ciddi olduğunuzu da gösterecektir. En önemlisi, vazgeçmeyin!

Şirket bizimle gaz yakma konusunu konuşmayı reddediyor. Bundan sonra kiminle konuşmayı denemeliyiz?

Bu eylemler gaz yakmayı hemen durduramayabilir. Ancak gaz yakmayı durdurma toplumun bir hedef etrafında birleşmesini ve uzun erimde herkesin sağlığını korumak üzere güç kazanmasını sağlar.

Petrol Rafinerileri

Petrol rafinerileri petrolün benzin ve diğer yakıtlara, asfalt ve plastik gibi maddelere dönüştürüldüğü fabrikalardır. Petrol rafinerileri çalışanları ve çevresinde yaşayanlar için büyük bir hava kirliliği kaynağıdır. Rafinerilerdeki ve çevresindeki kimyasallar kansere, üreme bozukluklarına, astım ve amfizem gibi solunum sorunlarına, doğum defektlerine ve başağrısı, bulantı, baş dönmesi ve stres gibi başka sağlık sorunlarına neden olurlar. Ayrıca rafineriler küresel ısınmaya yol açan gazların da ana kaynaklarından.

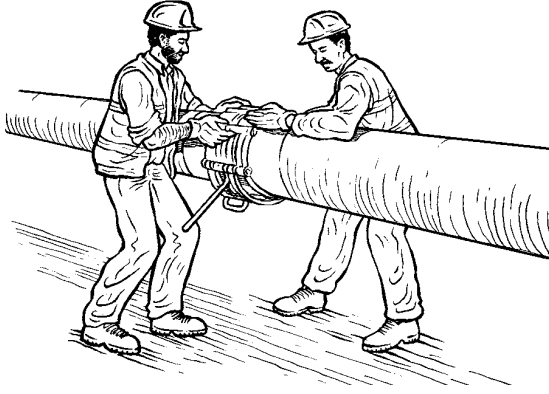
Rafinerileri güvenli hale getirme

Rafinerilerin böyle sağlık sorunlarına yol açmaları engellenmelidir. Petrol şirketleri kazaları önlemek, zehirli gazları ve sıvıları rafine etme sürecinin tüm evrelerinde sınırlamak için ellerinden geleni yaparsalar kirlilik önlenir. Siz ve toplumunuz rafineriyi daha güvenli yapmak için çalışıyorsanız, kampanyanız şu fikirlerden bazıları üzerine odaklanmalıdır:

Hava kirliliğinin

izlenmesi sorunları ortaya çıkarabilir ve acil durumları meydana gelmeden önleyebilir. Şirketler havayı kontrol etmeli ve sorunlara hemen çözüm bulmalıdır. Onlar kirliliği izlemezse, halk izleyecektir (bkz sf 431-436).

Gaz yakma gazları yeniden kullanım için geri kazanma gibi daha güvenli yöntemlerle değiştirilebilir.

Ham petrol, benzin ve diğer maddelerin depolandığı **tanklar** doldurulurken, boşaltılırken ya da temizlenirken zehirli dumanlar çıkarabilirler. Daha iyi aletler kullanılarak ve titiz işlemler yapılarak bu dumanlar engellenebilir. Tanklar ve vanalar havaya, yer altı suyuyla olabilecek sızıntılar açısından düzenli olarak kontrol edilmeli ve onarılmalıdır.

Petrol yüklü deniz araçları havaya duman, suya ise sıvılar salarlar. Sızmaları ve zehirli dumanları engellemek için güvenlik sistemleri sürekli olarak kullanılmalıdır. Sızmaları önlemek için tankerlerin iki ya da üç kat kaplamalı olması gerekir.

Atık su zehirli kimyasallar içeren atık sular sıklıkla yer altı sularına sızar. Atık su sistemleri kurup işleterek bu sorunlardan kaçınılabilir.

Kirli ham petrol daha çok atığa neden olur, özellikle daha saf, daha hafif petrol elde etmek amaçlanıyorsa havayı ve suyu daha çok kirletir. Daha temiz petrolün artırılması daha az kirliliğe yol açar.

Petrol Sızıntıları

Nerde petrol varsa, orada petrol sızıntısı da vardır. Gemiler ve tankerler kaza yapar, boru hatlarında sızıntı olur. Sızıntıları önlemek, olursa temizlemek petrol şirketlerinin sorumluluğundadır.

“Petrol suya karışmaz” diye bir söz vardır. Ancak petrol suya sızınca, petroldeki zehirli kimyasallar suyla karışır ve uzun süre orada kalır. Petrol suyun yüzeyini kaplayarak suya havanın girişini engeller. Sudaki hayvanlar ve balıklar hava alamazlar. Suya petrol sızdığına, gözle görülür petrol uzaklaştırılsa bile geriye kalan kimyasallar suyu içilebilir olmaktan çıkarırlar. Petrol toprağa sızdığına ise hava girişini engelleyip toprağı sağlıklı yapan canlıları öldürerek toprakta harabiyete yol açar. Petrol insanların ya da hayvanların derisine temas ettiğinde de benzer şeyler olur. Petrol deriyi örtterek hava almasını engeller. Petroldeki zehirli maddeler deriden vücuda girerek hastalığa yol açar.

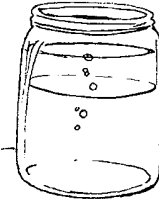
Yağ suya karışır mı?

Bu aktivite petrol sızıntısının sudaki etkilerinin anlaşılmasına yardımcı olur.

Süre : 1.5 saat

Gereçler : Şeffaf cam kavanoz, su, bitkisel yağ

- 1 Kavanozu suyla doldurun. 2 kaşık dolusu bitkisel yağ ekleyin. Kavanozu çalkalayarak yağ ve suyu karıştırın. Kavanozu bir saat kendi haline bekletin.
- 2 Kavanoza yeniden baktığınızda yağın çoğunun yüzeyde biriktiğini göreceksiniz. Bitkisel yağ zararsızdır, bir de bunun ırmağa sızmış petrol olduğunu düşünsenize! Bunun etkilerinin neler olabileceği hakkında grup tartışması başlatın. Yüzeyi petrolle kaplanmış bir ırmakta hava ve güneş ışığı alamadan yaşamaya çalışan bir balığı hayal edin. İrmakta balık avlayarak yaşayan kuşlara neler olabileceğini hayal edin.
- 3 Bir kaşık kullanarak yüzeydeki petrolü sıyırmaya çalışın. İsteddiğiniz kadar sıyırın, suyun içinde bazı petrol kabarcıklarının olduğunu göreceksiniz. Bu, suya karışan petroldür. “Petrol suyla karışmaz” sözünü hatırlayın. Petrol ve su karıştığı zaman neler olduğunu grupla tartışın.

Petrole bağlı su kirliliği

İçinde petrol olan suyu içmek çok tehlikelidir. Petrol çıkarılırken topraktan gelen su da çok zehirlidir. Sudan petrolü ve zehirli kimyasalları temizleyen filtreler çok pahalıdır.

Suyu kaynatmak, güneşle dezenfeksiyon yapmak ve suya klor katmak (bkz sf 91-97) mikropları öldürebilir, ancak petrol kirliliğinin üstesinden gelemez. Gerçekte klor eklemek petrol kirliliğini daha da ağırlaştırır çünkü klor "fenoller" denen bazı kimyasallarla bağlanarak daha da zehirli bir kimyasal olan "klorofenol"ü oluşturur.

Petrol sızıntısı temizlendiğinde suda petrol görmezseniz bile muhtemelen su hala güvenli değildir. Petroldeki zehirlerin bir çoğu suda yerleşir ve uzun süre kalır. Suyun güvenli olduğundan emin olmanın tek yolu tahlil yaptırmaktır.

Petrol sızıntısından sonra güvenlik

Petrolle temastan kaçın.

- Çocukları ve hayvanları sızıntıdan uzak tutun. Mümkünse çevresine bir çit çekin ve uyarı levhası asın.
- Sızıntıdan yukarıdaki bir su kaynağını kullanın. Uzun bir mesafe yürümek zorunda kalsanız bile sağlık sorunlarını önlemek açısından buna değer. Petrol sızıntısı olan yerde yağmur suyu içmek için tek güvenli su olabilir.
- Sızıntıya yakın yerlerde ve akıntı yönündeki suda yaşayan midye, karides gibi canlıları yemeyin. Bunlar zehirleri sünger gibi emerler.
- Etkilenmiş suyla banyo yapmaktan kaçın. Birisi kazaen suya düşerse, hemen temiz su ve bol sabunla yıkanmalıdır.
- Komşulara, hükümet yetkililerine, basına ve sağlık ve çevreyle ilgili STK'lara haber verin.
- Okullarda ve halkın bir araya geldiği diğer yerlerde insanları petrolün tehlikeleri hakkında eğitin.

Petrol sızıntılarının temizlenmesi

Sızıntıların temizlenmesi petrol şirketinin sorumluluğundadır. Şirketler her türlü sızıntıyı temizleyeceklerini söylerler. Ancak en iyi aletlerle bile petrol sızıntılarının temizlenmesi çok tehlikeli ve zordur. Çoğu durumda, sızıntılardan etkilenen insanların koruyucu bir malzemesi yoktur.

Suya ya da toprağa sızıntı olduğunda, petroldeki kimyasallar insanları, hayvanları, bitkileri toprağı ve suyu zehirler

Petrol şirketi sızıntı olur olmaz temizliğe başlamalıdır. Petrolden gelen zehirler su ve toprakta yerleştikleri için, yüzeydeki siyah tortuyu almak zararın kökünü kurutmak anlamına gelmez (bkz s 489).

Petrol sızıntısını temizlemek işçileri hasta eder

1989'da Alaska açıklarında Exxon Valdez adlı bir petrol tankeri karaya oturduğunda, milyonlarca galon petrol suya sızdı. Sızıntı sayısız hayvanın ve kuşun ölümüne neden oldu, yerel balıkçılık endüstrisini tahrip etti. Petrol bugün hala süren hasarlara yol açtı.

Exxon şirketi petrolü temizlemek ve hayvanları kurtarmak için 10,000 işçi tuttu. En iyi aletleri kullanarak, aylarca günde 12-16 saat çalışarak sızıntıyı temizlemeye ve petrolün yayılmasını önlemeye çalıştılar. Petrolün derilerine temas etmemesi için koruyucu giysiler giydiler, zehirli dumanları solumamak için maskeler taktılar.

Her günün sonunda, işçiler yağmurluklarını, botlarını ve eldivenlerini çıkıyorlardı. Elbiseler ve işçilerin bizzat kendileri kimyasal çözücülerle temizleniyordu. Ertesi gün elbiselerini yeniden giyerek çalışmaya gidiyorlardı. Bu kadar korunmaya rağmen çok sayıda işçide öksürük, baş ağrısı, baş dönmesi ve burun akıntısı şikayetleri ortaya çıktı. Bir işçi durumu "Geceleri, yatakhanedeki herkes öksürüyordu. Sanki bir veremli koğuşu gibi" sözleriyle özetliyordu. 10 yıl sonra, işçilerin bir çoğunda hafıza kaybı, akciğer hasarı ve kanser gelişti. Yüzlercesi öldü.

Exxon aleyhine tazminat davaları açıldı. Ancak aradan yıllar geçmişti, doğru dürüst bir şey ödemedi olayı geçtirdiler.

Petrol sızıntısı olduğunda ne yapılmalı

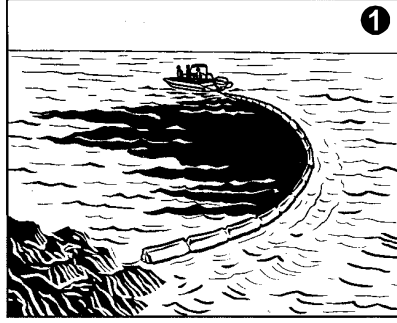
Depolama tankından petrol sızarsa, bir yerde toplanmalı ve emdirilmelidir.

Emdirme tamamlanınca petrol ve emdirme için kullanılan maddeler, örneğin çevredeki suları kirletmemesi için betonla kaplı bir çukura konarak, güvenli biçimde imha edilmelidir.

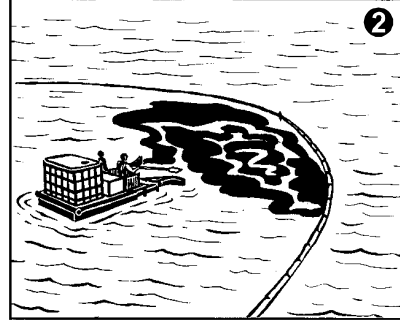
Suya karışan petrol sızıntıları da toplanmalı ve emdirilmelidir ancak bu özel ekipman olmadan zordur. Sızan petrolü temizlemek için suya girenler çok hasta olabilirler. Sudan petrolü kovalarla almak tehlikeli ve etkisizdir. Uygun ekipman ve eğitimle, sudaki petrol kaçaqları şöyle temizlenir:

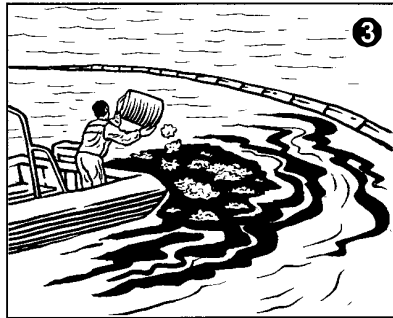
Petrolü emen bazı maddeler saz, talaş, mısır koçanı, tüy, kil, yün ve kumdur.

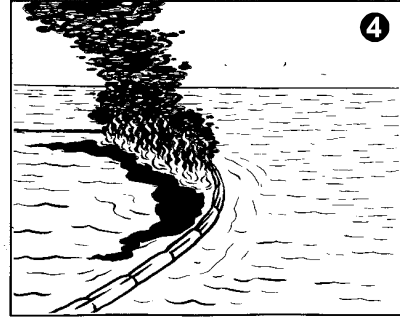
Petrol çapalara ya da sahildeki botlara veya benzer şeylere bağlanan yüzücü geçit engeliyle yerinde tutulur. Yüzücü geçit engeli petrolün çoğunun dağılıp gitmesini önler.

Deniz süpürücüsü denen bir makina petrolü suyun yüzeyinden alır ve bir hortumla emerek depolama tankına gönderir.

3 Suda kalan petrol talaş, tüy, kil ya da bir tür yosuna emdirilerek alınmaya çalışılır.

4 Mümkün olduğunca çok petrol yüzeyden temizlendikten sonra geri kalan ateşe verilerek yakılır. Petrol yakmak zehirli duman çıkarır, ancak petrolü suya bırakmaktan daha iyidir.

Petrol sızıntısını temizlerken kendinizi koruyun!

Siz ve yaşadığınız topluluk bir petrol sızıntısını temizlemek zorunda kaldığınızda ya da bir petrol şirketince petrol sızıntısını temizlemek için ücretle çalıştırıldığınızda şunları bilmelisiniz:

- Petrol daima zehirlidir. Temas etmek ya da solumak ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir (bkz sf 481).
- Petrolü temizlemek için kullanılan çözücüler de zehirlidir ve ciddi sağlık sorunlarına neden olabilir (bkz sf 491).
- Sıklıkla petrolü buharlaştırarak kayalardan temizlemek için kullanılan yüksek basınçlı hortumlar petrolün solunmasını kolaylaştırır. Bu boğazda ve akciğerde sorunlara yol açabilir.
- Sızıntıdan ve onun temizlenmesinden sorumlu olan şirket koruyucu giysiler, eldivenler, botlar, gaz maskesi, güvenlik gözlükleri ve bir başlık sağlamak zorundadır (bkz Ek A).
- Petrolle bulaşmış suda uzun süreler çalışmak ya da çözücülere maruz kalmak ciddi sağlık sorunlarına neden olabilir. Kısa süreli çalışmak ve vardiya aralarında zehirli dumanlardan uzak bir yerde dinlenmek en iyi yaklaşımdır.

Acil durumlar için güvenlik planı yapılması

Petrol sondajı yapılan ya da rafinerilerin bulunduğu bir yerde yaşıyorsanız, yangınlar ya da sızıntılar gibi acil durumlarda herkesin sağlığını korumak için toplumunuzla birlikte çalışarak bir güvenlik planı yapın. (Güvenlik planının içeriği hakkında bilgi için, bkz sf. 520.)

Toplumunuzun haritasını çıkarın

Acil bir durumda sorunların nerelerde ortaya çıkabileceğini, bunları önlemek ve düzeltmek için kaynakların nerede olduğunu bilmek de güvenlik planının bir parçasıdır. Bu konuda haritalama yardımcı olabilir.

Birlikte bulunduğunuz diğer insanlarla yaşadığınız yerin bir haritasını çıkartın. Petrol kuyularını, sondaj yerlerini, boru hatlarını, atık çukurlarını, rafinerileri ve diğer kirlilik kaynaklarını haritada işaretleyin. Ayrıca su sağladığınız, gıda maddeleri yetiştirdiğiniz, hayvan beslediğiniz yerleri de belirtin.

Geçmişte nerelerde sızıntılar, kazalar ya da kirlilik görüldüğünü konuşun. Bunların ne gibi etkileri olmuştu? Petrol sızıntılarının etkilerinin görüldüğü yerleri harita üzerinde işaretleyin. Sonra elinizdeki kaynakların bir listesini yaparak acil bir durumda onları nasıl kullanacağınızı planlayın.

Bir araya gelin ve planınızı yapın

NEYE İHTİYACIMIZ VAR?	SORUMLU
<ul style="list-style-type: none"> • Yukarı yönde akan bir su kaynağı ya da topluma ait su tankı. • Depolanmış suyu her 6 - 12 ayda değiştirin. • İnsanları güvenli biçimde uzaklaştırmak için kamyon ya da diğer araçlar. • Acil durumlarda komşu toplulukları, yetkilileri ve basını uyararak için 1 ya da daha çok kişi seçin. • Okul, cami ya da başka bir toplantı yeri. 	<ul style="list-style-type: none"> • Joseph • Sala, Naisha, Njuma • Ahmet'in taksisi, Kwame'nin kamyonu

Kaçımızın acil durumlarda kullanmak için cep telefonu var?

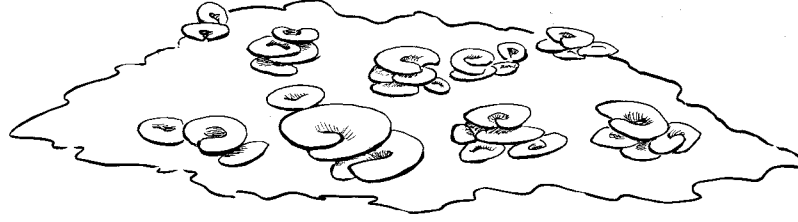

Şirketi sorumlu tutma

Petrol şirketi petrol çıkarmaya başlamadan önce bir Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) formu doldurmalıdır. ÇED sızıntı durumunda şirketin hukuki açıdan nelerle sorumlu olduğunu belirtir. Acil bir durumda topluluğunuzun şirketi sorumlu tutmak için ÇED'i nasıl kullanabileceğini tartışın. Örneğin, temizlik yapılanaya kadar sızıntıya neden olan boru hattının kapatılmasını isteyebilir misiniz? Şirket içme suyunuzu sağlayabilir mi ya da sağlık hizmetleri ve hasar gören mallar için ödeme yapabilir mi? (ÇED hakkında bilgi için, bkz Ek B.)

Petrolün hasarladığı toprağın onarımı

Petrol sızıntıları toprağa uzun süreli ve ağır zararlar verir. Petrol temizlenip toprak yıllarca nadasa bırakılırsa tekrar verimli hale gelmesi mümkün olabilir. Ancak bu çok ama çok uzun zaman alır. (Toprağın onarımı hakkında daha fazla bilgi için, bkz Bölüm 11 ve sf 471.)

Sızan petrolü temizlemek için yeni bir yöntem?

ABD'deki bir petrol sızıntısından sonra birçok şirket nasıl temizlik yapabileceklerini göstermeleri için davet edildi. Petrolün yayıldığı toprak yığınlar haline getirildi ve her şirkete çalışması için bir yığın verildi.

Şirketlerden biri yenilebilir mantar yetiştirme ve satma ile uğraşan küçük çaplı bir şirketti. Şirketin patronu orman yangınlarından ve doğal afetlerden sonra mantar yetiştirdiğini gözlemişti. Mantarın hasarlanmış toprağı onarma gücü olduğuna inanıyordu. Ekibiyle birlikte petrolle kirlenmiş toprak yığına oyster mantarının köklerini diktiler. Sonra yığının üstünü örterek beklemeye başladılar.

6 hafta sonra yığını açtıklarda gördükleri şey çok şaşırtıcıydı. Toprak bazılarının çapı 30 santimetreyi bulan dev mantarlarla kaplıydı. Mantarı ve toprağı laboratuara götürüp tahlil yaptırıldılar. Mantarda petrol ya da petrolün içerdiği zehirli kimyasalların izi dahi yoktu. Mantar toprağı tamamen temizlemişti!

Hikayenin heyecan verici kısmı daha sonra olanlar. Sonra mantar olgunlaştı, sinekler ona kondu ve yumurtalarını bıraktı. Larvalar görüldü, kuşlar ve diğer küçük hayvanlar mantarı ve larvaları yemeye başladılar. Kuşlar ve hayvanların taşıdığı tohumlardan bitkiler yetişmeye başladı. Pis bir çöp yığını zengin bir hayat bahçesine dönüştü.

Bu yöntem deney sırasında işe yaradı, ama her yerde ve her durumda çalışıp çalışmayacağını kimse bilemez. Mantar ya da diğer "doğal çareler" in petrol sızıntılarını temizleyip temizlemeyeceği konusunda daha fazla çalışmanın yapılması lazım.

Çevresel Adalet

Petrolden zengin bölgelerdeki insanların sağlığının korunması için tek yol petrol kaynaklarını kontrol edenlerin insanları sağlık risklerinden koruyacak ve onlara fayda sağlayacak biçimde çalışmaktır. Petrol değerlidir, dolayısıyla onların da yapacakları çok şey olacaktır.

Kadınlar petrol istismarını protesto ediyor

Nijerya'daki Nijer Irmağı Deltasında bir zamanlar toprak verimliydi, bol miktarda balık çıkar, sağlıklı tarım yapılır ve canlı bir yaban hayatı sürüp giderdi. Petrol şirketleri bu bölgeye ilk geldiklerinde, orada yaşayan herkese ekonomik faydalar vaat ettiler. Petrol işletmeciliğinde 30 yılı geçmelerine rağmen şirketler sözlerinde durmadılar. Nijeryalı bir kadın durumu şöyle anlatıyor: "Kızgınız. 1970'de şirket buraya geldiğinde, burada yaşayan canlı her şeyi yok saydılar. Size nehirlerimizin ve pınarlarımızın kirliliğinden, ormanlarımızın harabiyetinden ve gaz yanarken çıkan korkunç sestten başka gösterecek bir şeyimiz kalmadı. Onlar, Tanrı'nın bize verdiği nimetlerden milyonlar kazanırken bizim bir ümidimiz dahi yok. Çiğliklarımızı duymuyorlar bile."

(hikaye sonraki sayfada sürüyor)

Nijeryalı kadınlar bölgedeki her kabileden insanların katıldığı barışçıl bir protesto kampanyası başlattılar. Kadınlar bölgede iş yapan en büyük petrol şirketlerinden biri olan Chevron-Texaco'dan iş, eğitim, su, elektrik ve toplumsal gelişme için kaynak sağlamasını, petrol şirketinin yaptığı tüm hasarı tazmin etmesini talep ettiler.

Chevron-Texaco hükümetten demir yumrukla cevap vermesini istedi. Polis ve askerler göz yaşartıcı gaz kullandılar, kadınlara saldırarak onları dövdüler ve işkence ettiler. Birçoğu yaralandı, bazıları öldü. Ancak kadınlar kararlılıkla ve yaratıcılıkla cevap verdiler. Bazıları petrol şirketinin yönetim binalarını, diğerleri ana çıkış terminalini ve yüzlercesi de Nijer Irmağı'ndaki 4 dolmuş istasyonunu işgal ederek şirketlerin petrol taşımalarını engellediler. Kadınlar terminali ve dolmuş istasyonlarını işgal edince Chevron-Texaco hergün 100 bin dolardan fazla kayba uğradı!

Petrol şirketi yetkilileri sonunda pes ettiler. Chevron-Texaco istihdam oluşturmayı taahhüt etti ve kadınların kendi işlerini kurmaları için bir mikrokredi programı başlattı. Ayrıca köylere okul, sağlık merkezi, su ve elektrik sağlama sözü verdi.

Nijerya'da petrol şirketlerinin ve hükümetteki yandaşlarının acımasız hareketleri onların karlarını artırmak için her şeyi yapabileceklerini gösterdi. Nijeryalı kadınlar tüm dünyadaki insanlara petrol işlemeyen doğal zararları değil yararları paylaşmalarını istemeyi öğrettiler. İstediklerini alamadıkları takdirde petrol işlemeyi durdurabileceklerini gösterdiler.

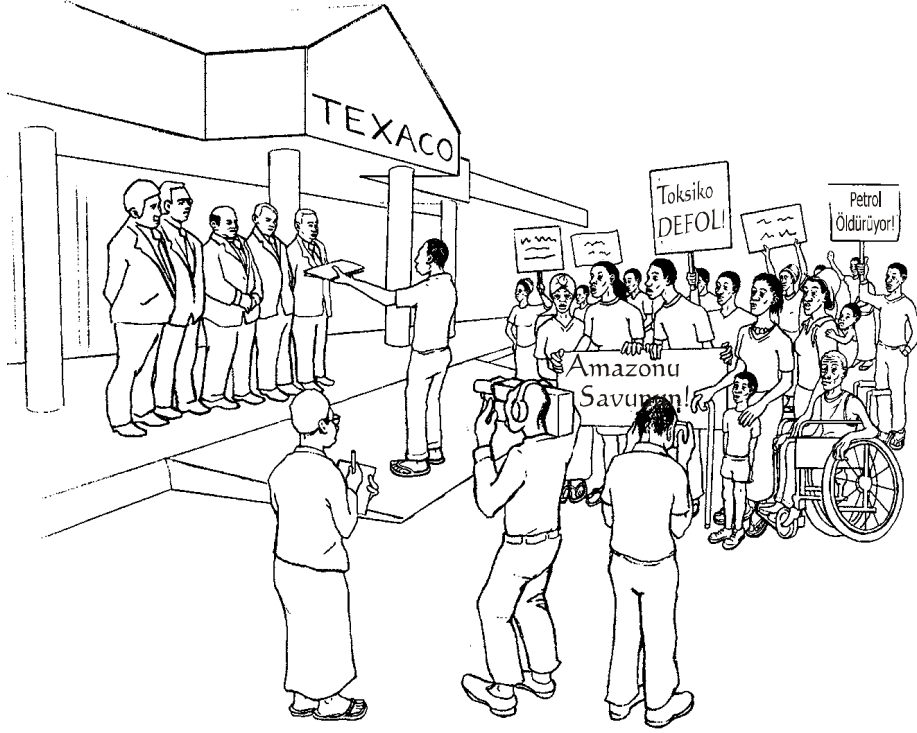
Petrol ve Hukuk

Birçok ülke insanları, suları ve yaban hayatı kirlilikten korumak, güvenli çalışma ortamları oluşturmak için kanunlar yaptılar. Petrol şirketlerini sızıntılardan hesap verebilir durumda tutmak için bölgesel ve uluslararası kanunlar da mevcuttur. Ancak kanunlar sadece insanlar birlikte çalışarak bunların uygulanmasını sağladıklarında etkili olur. **(Uluslararası kanunlar hakkında daha fazla bilgi için, bkz Ek B.)**

Texaco Aleyhine Açılan Dava

Texaco petrol çıkarmak için Ekvador'a geldiğinde, orada yaşayan Cofan halkı ABD'li bir petrol şirketinin onları hayatlarından edeceğinin farkında bile değildi. Sonraki 20 yıl içinde şirket milyonlarca litre petrol çıkardı ve çevreye bir o kadar zehirli atık su saldı.

Nesiller boyu Cofan halkına bereket getiren ırmaklar artık gıda üretimine yaramıyordu. İnsanlar vakitlerini içecek su ve avlayacak hayvan aramakla geçiriyorlardı. Bu yıkımlar sonucunda çok sayıda insan yurtlarını terk etmek zorunda kaldı. Cofan liderleri Texaco'nun geleneksel yaşama biçimlerini tahrip ettiğini ve binlerce kişinin hastalanmasına yol açtığını bildirdiler. Cofan nüfusu 15 bin'den 500'e kadar düştü.

Texaco'nun yol açtığı kirlenmenin kurbanları Amazon Savunma Cephesi'ni oluşturdu. Ciddi hastalıklara yakalananlara tedavi sağladılar. Texaco'nun petrol operasyonlarının sağlığa etkileri konusundaki çalışmaların yapılmasına yardımcı oldular. Başkent Quito'daki çevre aktivistleriyle ve ABD'deki avukatlarla görüştüler. Hep birlikte bir plan oluşturdu. Liderler ve aktivistler Texaco aleyhine bir milyar dolarlık bir dava açmak için yürüyerek, kanolarla ve uçakla New York'a doğru yola çıktılar. Texaco davayı düşürmeyi denedi. Şirket davanın kirliliğin olduğu ülke olan Ekvador'daki bir mahkemede görülmesi gerektiğini belirtti. Aktivistler Ekvador'da adaletin yerini bulmayacağından endişe ettiler. Hakime Amazon'u kirleten kararın ABD'de alındığını açıklamak istediler. Hakim onları dinlemeyi kabul etti. Bu Amerikan mahkemelerinde kabul edilen ilk uluslararası davaydı! Cofan liderleri bu işe çok sevindiler.

10 yıl boyunca Texaco davayı düşürmek için savaştı. Yeni hakim davanın Ekvador'da devam etmesine ancak orada adil bir karar verilmezse New York'ta yeniden görülmesine hükmetti. Dava hala sürüyor. Yağmur ormanından petrol çıkarılması sürdükçe insanların sağlık sorunları da sürüp gitti. Onların Texaco Corporation karşısında haklarını aramaları petrolün neden olduğu zararları birçok insanın gündemine getirdi, Texaco'yu ve diğer petrol şirketlerini daha güvenli petrol çıkarma yöntemleri kullanmaya zorladı.